

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetők pénzük a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a várba küldendő

Előfizetési felhívás

„KÖZMŰVELŐDÉS”-re.

A „Közművelődés,” mint az erd. rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye, a jövő 1884. évben pályafutásának VII. évfolyamába lép. Hogy a lefolyt hat év alatt miként töltötte be szép és közhasznú hivatását, melynélfogva a társulati tagok munkásságának mintegy szellemi kincstárává s igen gyakran áldozatkész közegévé; a szép, hasznos és mulattató ismereteknek lankadatlan buzgalmu apostolává; a társadalmi, egyházi, tanügyi és más közérdekű ügyek megbeszélésében szívesen fölkeresett, pezsgő életet lehelő parlatoriummá; a magyar irodalmi termékek lelkiismeretes regisztrálójává s nem egyszer azoknak élvezetes olvasmányát is nyújtó pártatlan ismertetőjévé s a napi közérdekű hírek és a jótékonyság által fölkellett hála érzelmeknek stb. stb. mindig tapintatos, de egyszersmind hű tükrévé ohajtott lenni: annak megítélését szívesen hagyjuk i. t. elfogulatlan ítéletű olvasóközönségünkre. Bennünket édesen nyugtat meg, egyszersmind pedig hathatósan ösztönöz a további kitartó munkásságra az öntudat, hogy szerény fáradságunk, míg a közjó szolgálatában Szentegyházunk és drága hazánk érdekében hozta meg nemes törekvés sugallta áldozatát, addig Erdély kegyes szívű Főpásztorja s nem egy lelkes olvasónk részéről ismételt nagybecsű elismerésben is részesült. Munkásságunk tehát a jövőben nem lankadni, hanem hatványosan fokozódni fog. De a szellemi törekvés anyagi pártolás nélkülű szárnyaszegett bércezes, mely, bárha hivatásánál fogva a légurának kellene lennie, e sárgömb göröngyei között tegezi szánalomra méltó életét.

Teljes bizalommal fordulunk tehát t. olvasó közönségünkhöz, siessenek a nemes buzgalkodást

hathatós pártfogásukkal eredményre segíteni, megújítván a jövő évre is előfizetésüket s úgy a társulatnak új tagokat, mint a lapnak új előfizetőket szerzvéen. Kérjük ezt ismételten nem a magunk érdekében, kiket e tekintetben semmi anyagi haszon nem kecsegtet, hanem kérjük a legszentebb közügy: a katolikus közszellemnek fölébresztése és folyton ébrentartása, a magyar kath. irodalmi munkásságnak fejlesztése és fölvirágoztatása és az ezáltal eszközzendő józan irányu közművelődés elősegítése érdekében.

Lapunknak eddigi széleskeretű, de főkép erdélyi katolikus érdekeinket szemmel tartó irányja ezután is megmarad.

Gondoskodtunk pedig arról, hogy a lap külső formája is megfelelő legyen a beltartalomnak, úgy a diszesebb papir, mint az izléses, hibátlan nyomás által.

Az előfizetési feltételek maradnak a régiek. És pedig:

Egész évre	—	—	—	4 frt.
Félévre	—	—	—	2 frt.
Negyedévre	—	—	—	1 frt.

Az előfizetések legczélszerűbben postai utalvány által eszközölhetők és a »Közművelődés« szerkesztőségének Gyulafehérvára a várba küldendő.

A társulat tagjai a lapot tagdíjaikért kapják, miket pontosan befizetni a társulat érdekében ismételve kérjük az i. t. társ. tagokat.

Gyfehérvártt, 1883. decz. 13.

☞ szerkesztő-bizottság.

Éljenek a főrendiek!

A mit lehetetlennek hittek, megtörtént. — A keresztények és zsidók között, valamint a külföldön kötetendő polgári házasságról szóló törvényjavaslat, a főrendiház f. hó 11-iki ülésében megbukott.

Mint verőfényes égből villám, oly lesújtó volt némelyekre nézve a váratlan eredmény. A felcsigázott remények meghiusultak. És most e kínos kudarc hatása alatt feljajdulnak a liberalis zsidómatu lapok, tüntető haraggal, nemtelen kifakadásokkal megtámadni merészlik a haza szemefényét, ama méltóságos testületet, mely irtózva azon gondolattól, hogy a mágnásból valaha zsidó is lehessen, hogy a magyar megszünhessék magyar lenni, honfiumi kötelességének ismerte a keresztény és hazaelenes áramlatnak gátot vetni; mely, szemben a kormány és az alsóház mindenhatóságával, elég bátor volt imponálólag fellépni és nemes gondolkozásának önérzetes kifejezést adni.

Mi azonban, nemcsak a keresztény hit megingathatlan állaspontjánál fogva, hanem, miként a haza egyik nagynevű főpapja Haynald Lajos bíbornok és metropolita érsekünk ő eminentiája, a főrendi házban tartott nagy hatású beszédében oly magasztosan hangsúlyozta, mi mint jó hazafiak is és velünk együtt, meg vagyunk győződve, a hazalakosságának tulnyomó része, őszinte tisztelettel hajlunk meg a főrendiház e fényes diadala előtt!

Igen, bármily szerény legyen működési körünk nem bírjuk, nem akarjuk elfojtani a tisztelet és kegyelet érzelmeit, első sorban a magyar Sion dicső őrei, a magyar clerus főméltóságai iránt általában, névszerint pedig az ország bíboros hercegprímása, a kalocsai bíbornok-érsek, az egri érsek és szathmári püspök iránt, kik e nevezetes ülészakban is, az elvek magaslatán állva, törvényhozói mely állam-bölcsességük és szónoki remeklésük által hervadhatatlan babérkoszorút szereztek maguknak, kik nemcsak lelkesedéssel, de annál döntőbb érvekkel a házasság és család szentségét, mint az állam kufeljét védelmezve, fényesen kimatatták a behozatni szándékolt törvényjavaslatnak a kereszténységre — a haza és társadalomra nézve káros befolyását. Az apostoli szentszék, Róma és az öt világrész főpapi kara elismeréssel, az egész katolicus világ bámúlattal szemléli most a magyar kereszténység e hősvédelmezőit, Magyarország dicső püspöki karát, — mely a föld kerekéségén ritkítja párját.

De nem bírjuk, nem akarjuk elfojtani a tisztelet és kegyelet érzelmeit a magyar arisztokracia iránt sem, mely mint a haza, a trón és dynastianak évszázadok által megszentelt támassza, a kereszténység és magyar állam ellenes elemek centrifugális törekvéseknek, dicső multjához hiven, tért ma sem engedett, mely az intéző körök liberális velleitásaival szemben, elszánt és hatályos támogatással siettetve győzni az igazságot. Valóban a jobb meggyőződés és igaz elvekért küzdő magyar nemességnek e dicsőképe, elragadtatással tölti be a magyar kereszténység és az erre alapított magyar állameszme minden tiszta érzelmi barátját!

Sokat jósolgatják az ellenséges érzelmi lapok, hogy eljön az idő, melyben a főrendi háznak e

diadala meg fogja magát boszulni. A boszu érzet neveltséges öröklődése ez. De jöjjön bármi; mindaddig míg a magyar főpapság dicső phalanxa, míg a magyar nemesség ősi hada védi hazánk keresztény nemzetiségi érdekeit, — nincs okunk félni. A magyar keresztény nemzet élni fog. Egyes hullámot a part szirtjeihez csap ugyan a fergeteg; de azért az ocean egyenlőn gazdag marad. Terrorizálni, lelkiismeretet bénítani, szent elveket üldözőbe venni, — a liberalis hatalom hivatása: de a keresztény magyar nép: a hősiek védelem és rendíthetetlen ragaszkodás hit, haza és királyhoz! . . . Éljenek a főrendiek! Éljen a haza!

Kisfaludy Károly elbeszélései.

(Irodalmi tanulmány.)

— Vége. —

A „Bajjal ment, vigam jött“ darab egy kis farsangi tréfa. Főalakja Perendy Tamás, ki lassu és feszes természeténél fogva mulatságos és neveltséges farsangi kalandokon — s több szerencsétlen eseten esik keresztül. Alakjára nézve Sulyosdy Simonnak ellenlábassa — némely tudományokban jártas — sok sententiát és bölcs mondást tud — derék falusi gazdának is megjárna — csak az a kár, — hogy a természet által furcsa — idomtalan és rutkülséjűvé van alkotva, mihez még egy kis hiuság is hozzájárulván, sok bakkot ló az életben. — Tamás még a leányok körül is szeret mozogni — de igen ügyetlenül; azoknak még a szeme mozgásában is érzést — mozgalmat lát, s midőn uriasabb társaságokban is köménymagolajjal bekent hajjal jelenik meg — nem csoda, ha minden léptenyomon szerencsétlenül jár, mit különben maga is kifejez — midőn így szól: „valami átok fekszik rajtam, mely minden tettemre vesztetne intézi.“ Érdekes megjegyezni róla még azt is — hogy hatalmas tánczos volt — ki minden reverentiánál hosszú lábával oly nagyokat — kanyarita, hogy szerte ütközve, majd mindent lekaszált körülé — s úgy szórta hosszú lábait, miatha elakarná dobálni, magától; de rosszul esett neki — mert midőn hirtelen fordulna, sarkantyuja megakad, — s ő egész testével térdre omol, s megpörgetvén a boszuz — megsértett menyecskét — hogy az haragját kiugrálja. — őt megszereti, s nejevé teszi — midőn pedig haza vinné, a szobor gyanánt álló Zsuzsi cselédje kérdésére — hogy mit csinál az uraság — Jakab, az öreg katona — megvonitva bajszát felel; „Bajjal ment, vigam jött“.

Mi a töredékeket illeti, — a „Vallomások“ egy fiatal hadnagnak — ki atyjával szertelen élete miatt nem a legjobb viszonyban vala, — barátjához, és egy fiatal lánynak barátnéjához írott őssainte és igaz vallomásai. — A fiatal hadnagy Erdélybe utazik — utközben véletlenül meglát egy szép — de szegény leányt, s iránta szívében az első szerelem csirái jelentkeznek. — E töredék aztán a szerelmi vallomásokot és a két ifju egymáshozí viszonyát tartalmazza — nem annyira érzélgős, mint inkább szerelmes stílussal.

As „Orday ház“ elbeszélése mondából indul meg.

Az Ordai ház tagjai gazdagságra nézve középszerűsége-
tul haladni nem bírtak, nádasfedelű házban születtek és
ott is haltak meg. — Pál vetett aztán új alapkövet. —
Ebben a Pálban festi aztán a telhetetlen fősvényt, uszo-
rást és vérszipó nadályt, ki azt hiszi, hogy ezen a földön
aincs vétek s kinek esze s szíve pénzén kívül semmit sze-
retni nem tudott, ki hogy meggazdagodhassék, oda
hagyja a falusi életet — s törvényt tanul a városban, de
csak azért, hogy azt kijátszhassa — ki az életet csak al-
kunak nézi, a házasságból is tökét csinál — titkos szöve-
vényes utakon meggazdagodik — az ősi nádas házból
kastélyt alakít, kit a községbeliek nagy urnak neveznek,
ki nem sokat ügyel sem a barátság parancsaira — sem
az árvák könyeire — ki általában hideg kedélyű, ön-
szerető, irigy, fortélyos és büszketermesztetű volt s fiát is
magához teljesen hasonlóan nevelte.

A világba orzott Orbán Orbainak mindenese, szin-
tén fortélyos ember — irás tudó és farizeus, hol kell si-
ketnéma, hol kell minden körülményhez ragaszkodó, — a
ki minden alkalmat kitud a maga javára zsákmányolni,
a ki egyedül a czélt, nem az eszközöket vizsgálja — s
türelmes készséggel és eltakart önszeretettel Ordainak
minden titkába betudja furni magát — — hogy ur legyen
a házában.

Mіндеzen genre alakok közül leginkább kimagaslík
Tollagi Jónás — kinek viszontagságait terjedelmes leve-
lekben beszéli el „Tollagi Jónás viszontagságai“ czim
alatt. —

A már iskolát elvégzett Tollagi Jónást, atyja, —
hogy tapasztalatokat s világnézetet szerezhessen magának
s így egykor szép hivatalát elfogathassa — Pe-
tre küldi. A fiatal Tollagi barátjának megígéri, hogy pesti dolgai s
élményeiről napról-napra tudatni fogja.

Ezen levelek aztán pesti élményeit, viszontagságait
s élettapasztalatait adják elő s Tollagit úgy tüntetik fel,
mint egy mai fiatal embert, ki elvégezvén középiskoláit,
s jobbára faluhelyen tartózkodván — a fővárosi életrol
csak kevés fogalommal bír, kinek középiskolai tanulma-
nyai nagyon is észrevehetők minden szaván, — ki, hogy
végzett deáknak látszassék — latin szavakkal tarkazza
a beszédet — kit az az elmés és okos Lépfalvi világban
járatlansága, szögietessége s tudákoskodó együgyűsége
mellett czéljai elérésére igen okosan fel tud használni —
ki egyébiránt okos, ügyes és elmés, sorsával nem igen
sokat töprenkedő s a ki magát jobbára minden körülmé-
nyek között vigan találja.

Tollagi mint házas is sok humorral, vig, eleven, de
őszinte kedélylyel, tréfás, de nem áradozó lélekkel jele-
nik meg. Mint jegyző is sok őszinteséggel, életelvvvel, tu-
dós, de egyszersmind vidám arcczal van ecsetelve. Sok
bajt okoztak neki a falujába költözött huszárok; felesége
iránt is egy kadét miatt lesz féltékeny s megtanulja an-
nak sentenciáját, hogy a „kinek szép felesége van, tünni
tanuljon,“ de a mivel szemben maga is bátran vallja —
míszterint az „ember nem azért házasodik, hogy felesége
mást is szeressen.“

Mint atyja átlátja, hogy az ember nem azért él a vi-

lágban, hogy mindig boszankodjék, hanem az elmúltra a
keresztény fátyolt terít és megboocsát, mint ő tevő, midőn
a sok viszontagság után mindenkivel kibékül, mint atya
látja át azt is, hogy „míg az ember nőtelen, sok ágát-bo-
gít nem ismeri az életnek, de a házas nem akarva is ta-
pasztalja, hogy a szerelemnek két] oldala van: egyik
olyan, mint a czifra kert, tele virágokkal, szökőkutakkal
rózsalugasokkal és több effélével, hova mindig süt a nap
a másik veteményes kert, hova az ember ki-ki ballag
gyümölcsért, néha kis csemegéért is; de ne hagyja ám
kerítés nélkül, mert a rókák hamar bele csuszának.“

Mіндеzen vig elbeszélések általában egészen más
világban mozognak, mint a komolyak. Alakjai oly ter-
meszetességgel, oly bő humorral, annyi élénkséggel — s
oly meglepően találó vonásokkal vannak rajzolva, hogy
bámultunk kell a költő alakító erejét, melylyel jellemeit
megteremté, s őket igen gyakran, mint vigjátéki alakjait is
szövevényes, de egyszersmind mulattató helyzetekbe hozá.

Írálya általában virágos, de egyszerű. Leszámítva
azon mesterkeltséget, itt ott dagályt és homályos kifeje-
zéseket, melyek a Barátság és szerelemben, néha-néha a
vallomásokban is előfordulnak, irályáról csak dicsérettel
szólhatni, mert alakjairól úgy beszél, vagy őket úgy be-
szélteti, mint azok az életben különben is beszélnének.
A pórias szavakat, nem illő kifejezéseket ügyesen kiko-
rúli, s az egyszerű, szép, világos és tiszta nyelvet igen
sok népies szóval vegyítvén, — vonzóvá és élvezet-
tessé teszi.

A nyelv szépsége és élvezhetősége mellett tanulhat-
ván ezen elbeszélésekből többféle, az életre nézve szük-
séges ismeretet, szerezhetvén belőlök sok hasznos tapaszt-
alatot s megismerkedhetvén több érdekes és tanulságos
jellemekkel: megérdemlik ez elbeszélések, hogy jó köny-
veink között helyet foglaljanak, s korunk erkölcsöket,
társadalmat megmételvező némely regényei s rozsz köny-
vei helyett szabad oráinkban olvassgassuk.

László Dávid.

T A R C S A .

A szüz Máriáról adventben.

(Abaelard Péter dala.)

Küldé Máriához

Nem akármily angyalt ;

De ki egy eget hoz —

Küldé egy arkangyalt

Az ember barátja.

Küld nekünk Erős-et*)

Hírnökül az égből :

Elüt a természet

A szokásos rendtől —

S szülni: Szület láta.

*) G. briat.

Hogy leküzdve mindent
 Ez a Szűz Szülöttje:
 Kormányozzon itt lent
 S pusztuljon előtte
 A bűnnek kovása.
 A kevélykedőknek
 Szarvait letörje;
 S önerőn a gógnak
 — A csaták e Hőse —
 Szirtjét leigazza.

Zsarnokát a földnek
 Innen üzze messze;
 S a dicső Szülőnek
 Legyen véle része
 Atyja üdvönába'...
 „Szállj le tehát te Égi!
 Hirdesd ezt az áldást;
 Loplezd le a régi
 Látnokok világát, —
 Hirdesd valahára!

„Lépj közel, légy kedves;
 Mondd, hogy: üdvözöllek!
 Mondd: malasztalteljes;
 Mondd: az Ur tevéled,
 Neféj tiszta harmat!“
 „Drága Szűz! fogadd Őt,
 Az Isten Letétét;
 Így hiven megőrzöd,
 A mit lelked úgy félt —
 Szűzi fogadalmad.“

Hallja s elfogadja
 Ezt a hirt a szent Szűz;
 Hiszi, méhbe' hordja,
 Majd pedig Fiat szül,
 Azt a bámulandót:
 Az emberi nemzet
 Nagy Tanácsadóját,
 Igaz Isten-e.mbert,
 A jövőnek Atyját,
 Békességnek állót...

Tegyen itt kegyelme
 Alilhatatósokká;
 Senkit könnyü elme
 Ne tegyen oly vakká,
 Hogy veszélybe bukkjék.
 De bocsánatával
 Nézze vétkeink el
 S édes Anyja által
 Szentelő kegyével
 Itt köszöntünk lakjék!

Imets F. Fábk.

Sz. Lucziáról.

(Decz. 13.)

Oh Luczia! szüzek éke,
 Vértanuknak szeme-fénye,
 Ahitattal tisztelünk.

Akinek bár gyöngé volta
 Annyi kinszert összeronta:
 Szembajunkba' légy velünk.

Syrakusa rád mi büszke!
 Paschasius szurka, üzke —
 Noked mitsem árthat az...

A kéjbarlang rut körében
 Szűz maradván, tiszta-épen
 Mint egy szikla helytt maradsz.

Végre torkad áthasítják,
 És a mennyet így megnyitják:
 Szállnod a Jegyes elé.

Hősi tetti érdemében
 Nyerd: *maradjon a szem épen*
S nézzen a végczél felé.
 (Latinból.)

Imets F. Fábk.

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** *Űzthon.* A zsidók és keresztények között kötendő valamint a külföldön kötött polgári házasságok állami ratifikációjáról szóló törvényjavaslatot, miután azt a képviselőház elfogadta, a főrendiházhoz kerülvén, az állandó hármass bizottsághoz utasított, mely azt tárgyalás alá véve általánosságban szintén elfogadta 2 szótöbbséggel és ajánlólag terjesztette a főrendiház plenuma elé. A javaslat tárgyalása a főrendek által f. decz. 10-én vette kezdetét és két napon át tartott a legelőkeltebb folyamatban. A remeknél remekebb beszédekben nyilvánult vita valóban méltó volt a főrendiház magas testületéhez. Nincs lap, mely a legnagyobb elismeréssel ne adóznék a főpapjaink ajkairól elhangzott magas műveltség, mély tudomány, fenkölt szellem és bevégzett ékesszóló tehetségről tanuskodó beszédeknek. Másnap a vita befejeztvén, szavazásra bocsátattott a javaslat. Szavazott összesen 212 főrenditag, és pedig 109 a javaslat ellen, 103 pedig a mellett: tehát 6 szótöbbséggel általánosságban elvettett az. (Nyugodjék békességben! — Szerk.) Azt híresztelik, hogy még ezzel ezen úgy nem fog levétetni egészen a napi rendről, mert a képviselőház a törvényjavaslatot most újból változatlanul megszavazza és átküldi a főrendiháznak, úgy, hogy az e törvényjavaslatot még január hóban lesz kénytelen újból tárgyalni és a fölött szavazni. (Talán kár annyira forcirozni a dolgot; más sürgősebb és közérdekebb ügyek is volnának elintézendők, mint pld. az ipartörvény revisiója stb. — Szerk.)

— **Róma.** A Vatican melletti francia nagykövet utóbbi időben igen sűrűn érintkezik Jacobini bibornok-államtitkárral; a tárgyalások azon támadásokra vonatkoznak, melyek a francia képviselőházban a concordatum és cultusbudget ellen intéztettek. Mint hírlik, a nagykövet tudatta kormányával, hogy a Szentszék nem hajlandó tétlenül nézni az egyház jogainak folytonos csönkítését és a concordatum olyan alkalmazását, mely az egyháznak stipulált kedvezményeiről mit sem akar tudni,

de a kötelességek kétszeres teljesítését is követeli az egyház részéről. — Az *Egyesült Államokban* a jövő évben tartandó nemzeti zsinatra a pápa is fog követet küldeni, és e nagyfontosságú küldetésre ő Szentsége Sepiaci cz. püspököt szemelte ki, aki nagy tudománya és magas műveltségével egyaránt kitűnik.

— *Németország. Blum limburgi püspök*, ki mint a porosz kulturharc egyik áldozata annak idejében szintén száműzetett vala, a napokban azon kegyelemben részesült, hogy visszatérhetett egyházmegyéjébe azon feltételekkel, hogy tekintve 84 éves korát egy oly kanonokban, ki a kormány bizalmát bírja coadjutort nevezzen maga mellé cum jure successione. Ezen megkegyelmazést nagy fontosságú belpolitikai eseménynek tekintik Németországban és mintegy feleletül a centrumpárt legújabb határozati javaslatára, csak hogy még három főpásztor lévén száműzetésben, ezen kegyelmi tény vajmi csekély fontosságú a nagy egyházpolitikai kérdés megoldásában.

Irodalom.

— **Munkálatok**, kiadta a budapesti növendék-papság magyar egyházirodalmi iskolája. Negyvenhatodik évfolyam. Budapest 1883.

Midőn a harminczas években hazánkban a nemzeti nyelv és irodalom fejlesztésének érdekében az országban, de főképen annak szívében megindult a korszakot alkotó mozgalom, a nemzeti lelkesedés szava behatott a központi papnevelő intézet falai közé és az ifju leviták keblében felébredt a tettvágy, mely a hazáért kitartó munkásságra akart vállalkozni. „Kifakadt a munkás hazaszeretetek csirája kebleinkben — így irnak ők, — és egy szent vágytól ihletve kezdünk gondolkodni, miként szentelhetnők mi is csekély erőnket szeretett hazánknak.“ És mi helyt találkoztott, ki a gyújtó szikrát elejtette, a gyuanyang lángra lobbant s a forró vágy : a nemzeti nyelv és irodalom művelésében egyesített erővel részt venni — teljesedésbe ment. A pesti papnevelő házban 1829-ben „Magyar Társaság“ alakult, melyet rövid élte után 1830-ban a „Magyar gyakorló iskola“ váltott fel, melynek 1850. óta „Magyar egyházirodalmi iskola“ a neve. *)

Ötvenhárom éve tehát annak, hogy a főváros egy csendes köre, mely a nemzetiség felébredésének napjaiban alakult, majdnem és az első évek kivételével minden évben lerakja kitartó lelkesedés és fáradság szülte áldozatait az egyházirodalom oltárára. „Öröndetes tapasztalni — írja 1855-ben Haynald Lajos akkori erdélyi püspök az egyházirodalmi iskolának — miként igyekeznek azok, kik Jézus Krisztus nyájának vezetőivé vannak meghíva, a hittanulmányok mélyeséges aknáiba behatni s azokból a Szentek tudományának drága kiacsét kinyerni, önmaguk s egykori hiveik gazdagítására.“ Döbrentei Gábor pedig ezen lelkes szavakban nyilatkozik levelében : „Tisztelet-dösgétek szép lelkü törekedéseit én kimondhatatlan örömmel nézem. Az ifju kornak teljes erejében veszik

nemes kebelbe föl a mi nemzeti nyelvünk tisztítása, megelkesítése körül jó történet, s azt terjesztetni, emelai fogjuk, sőt teljesíteni *ön erejükkal a még pótolandót* stb.“ *)

Legyen ezen két dicséző nyilatkozat elég ama számtalan lelkesnél lelkesebb levelekből, melyek hazánk főpapjai elsőrangu tudósai s államférfiai tollából folytak s mondjuk ki nyiltan, hogy félszázados működése nemes és becses gyümölcseire büszke önérettel tekinthet a lelkes iskola.

Előttünk fekszik az ez évben kiadott „Munkálatok“ czimü vaskos kötet, mely az iskola lángbuzgalmának és erayedetlen szorgalmának negyvenhatodik gyöngyét képezi s mely, ha valakire — s az egyházirodalom lelkes barátai és pártolóira mindenesetre igen, ugy reánk erdélyiekre nézve annál nagyobb érdekekkel s vonzóbb hatással bír, mivel az épen kegyelmes Püspök urunknak mint a tudomány és szépművészetek lelkes pártolójának van legmélyebb hódolattal ajánlva. Édes és elmulaszthatlan kötelességnek vélünk tehát eleget tenni, midőn azt a „Közművelődés“ t. olvasóinak bemutatni sietünk.

Az egyes költeményeken és egy prózai dolgozaton kívül, melyekről utóbb leand szó, két ritka becsü mű ragadja meg figyelmünket. Az első Dr. Hettinger F. pápai prälatus és würzburgi hirneves egyetemi tanár, a német kathol. apologeták fejének „Die Krisis des christenthums“ (a kereszténység válsága) cz. kitünö művének fordítása, a második pedig „Kathol. vallásos költészetünk a jelen században“ cz. irodalomtörténeti monographia. Mindkettőt lássuk egyenként.

Midőn kornak voltak tévelyei, hibái s ennek ellenkezőjét állítani oly tény volna, melyet a világtörténelem csakhamar megczáfolna. Ha tehát ezen általános és világtörténetileg is igazolt axioma szerint korunk is szenved ily tévelyben, ily hibában, akkor ez mindenesetre abban áll, hogy az igazság előtt behunyja szemét, nem akar látni és ecce mégis — felvilágosultnak magasztalják. Erre azonban minden jámbor lélek önkénytelenül is a Szentírás eme szavaira fakad : „mentita est iniquitas sibi.“ „Nem az a legkárosabb század, mondja egy hirneves író, mely a tévtanoknak hódol, hanem a mely az igazságtól szemeit elfordítja és azt megveti.“ Tételünket a közelebből lefolyt Luther-ünnepélyek fényesen igazolják. Luthernek a „nagy vallásalapítónak“, a „civilisatio dicső megalkotójának“ ülték négy százados születésnapját; ünnepeleték az ugynevezett reformatio nagyon is ephemer becsü diadalát. Ez üdvriadalom leütésére s a csalfa látszat és üres külsőségek által félre vezetett emberiség felvilágosítására katolikus részről különösen két tudós Balan és Hettinger vállalkozott. Joggal és helyesen mondjuk „különösen“, mert ezen négy százados évforduló kathol. részről számos jeles s az ugynevezett reformatiót kellő világba helyező, annak alapítóját Luthert a leghivebben jellemző s eredeti kutfökon alapuló műnek volt okozója. *) —

*) L. Seda Ernő a központi növendék-papság m. e. isk. története 1874. 290 és 318 lap.

*) Ezen számos művek közül Dr. Konstantin Germanus „Reformatorenbildere“ érdemel kiváló figyelmet, melyet Dr. Komlóssy Ferencz tanár tiltatott át honi nyelvünkre, s melyre a megrendelési felhívást a mai szám. ban veszik a t. olvasók, Melegen ajánljuk.

*) L. Emlékkönyv kiadta a bpesti növendék-papság stb. 1831. 181 lap.

Balan műve a „Documenta Lutherana” még meg sem jelent s a német protestáns lapok már is jajgattak, hogy „ezzel Róma halálos csapást akart mérni a protestantismusra.” Bizony az elég baj, mikor valakire multjának hü felderítésével halálos csapást lehet mérni. S épen ez a Hettinger célja is: lerántani a történethamisításokból szőtt, de a komoly és valódi tudomány előtt szétfeszítő fátyolt a protestánsok vallási meggyőződéséről, — mi a tudós szerzőnek fenyesen sikerült. Közlebbi célja azonban a német philosophusok hitetlen corryphaeusának Hartmannnak a „Der Unbewusste“ (Az öntudatlan) cz. műveben hangoztatott absurd elvét: „az Isten nem válthat meg engem, hanem én megválthatom az istent“ megzavafolnival s egyszersmind kimutatni, hogy mily vallási tévelyek s önmaguknak ellentmondó nézetek szülőanyjává lesz az isteni tekintély alól emancipált és magára hagyatott emberi ész s hogy mi egyszersmind a biblia szabad magyarázásának elmaradhatlan következménye. Ha a protestánsok szerint a Biblia oly könyv, melyben „invenit dogmata quisque sua,“ s ha az is áll, hogy „quot capita, tot sensus,“ akkor az ész minden egyes protestánsnak saját belátása, felfogása, Isten szavának ferde magyarázása száz meg száz vallást alkot, melyek dogmái (!) már a rationalismus ingatag talaján állanak — s innen épen csak egy lépés a naturalismusig — még egy lépés s a teljesen emancipált ész az atheismus örvényébe sülyedt. Óriási léptekkel közeledik ezen örvényhez s úgy hiszszük, sirjához az egész reformatió. „Háromszáz év volt szükséges, míg a felbomlás folyama minden stadiumában lefolyt, a positiv keresztény hit végső maradványa ellentétek hatása alatt morzsolódott azét . . . Ijesztőn lép elénk most a kérdés: mi lesz most?“ (102 l.) Mi lesz Luther művéből? Vajjon így fennállhat-e a reformatió továbbra is? Már az előbbieken megfeleltünk ezen kérdésre s újból és újból hangoztatjuk, hogy *nem*. A protestantismus többé nem is keresztény intézmény, mert rationalistikus theológiája szükségképen „Krisztus, a kereszténység, Isten, meenyország s a megváltás tagadására vezetett.“ Ez a protestantismus sorsa — míg a katolikus vallás „super petram aedificata“ áll és állni fog a világ végezetéig. Valóban Hettinger szelleme és ragyogó irányja egész nagyságában és pompájában csak akkor tűnik elő, midőn a vallását megfosztott protestáns nép előtt a kath. hitelvet lelkesen fejtegeti. Vagy a kath. egyház kebele — vagy ez atheismus örvénye, — medium non datur. — A fordítás a lehető legjobban sikerült s zamatos magyarsággal adja vissza a német szöveget még ott is, hol a magyar nyelv bölcséleti és hittudományi műszavainak hiányában e kiválóan bölcselmi rendszerben előadott „dogmatico-historicumot“ nagyon bajos vala magyar attilába szoritani. Ajánljuk olvasóink becses figyelmébe, annál is inkább, mivel e kitűnő mű külön is kapható, ára 1 frt, mely a mű korszerűségét, belbecsét s esinos, izléses kiállítását tekintve, olcsóknak mondható.

A munkálatok gyöngyét azonban Babik József egri növendékpapnak kath. vallásos költészetünk a jelen században cz. s a Fraknoi féle pályadíjjal (100 frt o. é.) kitüntetett eredeti irodalomtörténeti monographiája képezi. Várva-várt és hézagpótló mű ez irodalmunk terén s

méltán emeli szerzőjét a nemzeti irodalom munkás bajnokai közé. Oly mű ez valóban, mely figyelemre alig méltatott vallásos költészetünket, legalább a jelen századit, a legapróbb részletekig teljesen felkarolja — megtaláljuk benne a kezdő, jelentéktelen költőket — s az izmosabb egyéniségeket. — méltatva látjuk a jó szándékok s a való érdemet, — a küzdelmeket s azok eredményeit, — költeményes gyűjteményeket s énekes könyveket — eredeti munkákat és fordításokat, — szóval felkarol e mű mindent, amit vallásos költészetünk terén e században csak találhatunk. De lássuk részletesebben.

A monographia két részre oszlik. „Századunk vallásos költészetének történetét — ugymond a szerző — legcélszerűbben két időszakra lehet felosztani t. i. 1. a szabadságharcelőttire, 1800-tól 1850-ig 2. a szabadságharc utánira 1850-től egész napjainkig. Az első időszakban még inkább általános vallási jelleggel bír vallásos költészetünk, míg 1850-től kezdve teljes kifejlődésre jut a szó legsajátosabb értelmében vett egyházi költészet.“ Mi e felosztást nagyon helyesnek és czélszerűnek találjuk. S ezen két főperiodus héthét fejezetben lel kellő feldolgozást, melyekben sor szerint az általános irodalmi, közművelődési viszonyokat s a társadalmi közállapotokat, — mint e költészet tényezőit tárgyalja. A harmadik fejezet ez időszak általános áttekintését, a negyedik a vallásos költészet képviselőit, az ötödik az énekköltészetet, a hatodik a fordításokat tárgyalja, míg a hetedik az egész időszak méltatását — conspectusként foglalja magában. Így ez a jeles mű rövid vázlat.

A mi most a kidolgozást illeti — tisztelet a szerzőnek. Újból és újból — s minden tulzástól vagy hizelgéstől menten ismétljük — tisztelet és elismerés a nagyra törő szerzőnek. Ha ugyanis tekintetbe vesszük azt a nagy fáradságot — mellyel egy ily részletes műnek helyes kiállításához csupán csak a számos adatok megszerzése jár — melyeket a szerző bámulatra méltó hangyaszorgalommal gyűjtött mindenünne össze — ha tekintetbe vesszük azt a széles olvasottságot s minden egyes költő műveinek beható tanulmányozását — melyet e becses mű szerzője műve minden egyes lapján tanusit — ha a jól megfigyeljük azt az őszinte és jóakaró szívűből származó — de azért igazságos és alapos bírálatokat — melyekkel az egyes költőket kíséri — azt a gyönyörű szép legtöbbnyire magas irályt — mely csupa lelkesültség, csupa tűz s mely az egész művet mintegy aranykeretbe foglalja — mondom, ha mindezt szemügyre vesszük, de egyszersmind meggondoljuk azt is, hogy e valóban korszak alkotó és minden tekintetben jeles mű szerzője még növendékpap, ki tehát az irodalomból csakis a gymnasialis osztályokban lehetett oktatást s ki eme vaskos művét csakis a mindenekelőtt szükséges studiokból ment szabad időben dolgozhatta ki, akkor — úgy hiszem — mindenki teljes elismerést szavaz a még nagyobbakra hivatott lelkes szerzőnek, ki irodalmukra nézve már is nagy nyereséget képez.

Többet a „mürel magáról nem mondhatunk, — részletesebb ismertetést és bírálatot felőle a „Katholikus ha-

tilap" e. é. negyvenhárom és 44-ik számában dr. Koltay Virgil tollából olvashatni.

És most, t. olvasó! tolle et lege! A mű külön is kapható 1 frt. 70 krért, s szabadjon hinnünk, hogy kellő pártolásban fogja a művelt magyar közönség elismerését és háláját a fáradhatlan szerző irányában tanusítani — ki eme műven Horáczczsal szólva sokat dolgozott, „manu noeturna diurna” és bizony „sudavit et alsit” s ki most közelebről ad ki egy a legremekebb kathol. költeményekből összeállított Anthológiát, mely a fentebbi művéhez mintegy olvasókönyvet fog képezni. — Ime sic itur ad astra!

A „Munkálatok” többi helyét — mint fennebb is említők — egy prózai dolgozat „A német kath. irodalom főbb eposzi alkotásai, jelesül a Dreizehnlinden” cz. irodalomtörténeti tanulmány, mely dr. Fr. W. Weber „Dreizehnlinden” cz. keresetény alapokon nyugvó eposzát rövid vonásokban, de azért világosan és sikerülten — kurz und gut ismerteti. Verses „Multságok Weber Dreizehnlindenből,” követik e tanulmányt, melyek után az iskola egy néhány költő tagjának részint eredeti, részint fordított költeményei foglalnak diszes helyet. Eme fordított eredeti költeményekhez sorozzuk Kálmán Károly segédlelkész s az iskola volt tagjának remek szoltárfordítását, melyet nemzeti irodalmunk főbb jelességei egy Gyulay, Greguszt Szász K. stb. méltó dicsérettel illetek s melyből egynéhány még az iskola falai között készített remek mutatóvány valóban elragad. Mindjárt a diszesen kiállított könyv elején XIII. Leo pápa ő szentségének Jacobini bibornok által az irodalmi iskolához illetőleg a központi papnövelde rectorához intézett levele ragadja meg figyelmünket, melyben az iskola félszázados fennállásának emlékére kiadott „Emlékkönyv” megküldéséért köszönetet mond, hathatós szavakban buzdít, s végül az iskolára apostoli áldását adja.

Ime ez a budapesti nővendékpapság magyar e. i. iskolája által kiadott „Munkálatok” halovány vonásokban visszaadott képe. Méltó elődjei buzgalomához és biztos záloga egy még szebb jövőnek. S ezzel feladatunkat bevégezve, tollunkat le is teszszük.

Mielőtt azonban eme ismertetésünket teljesen befejeznők, szívünk mélyéből kívánjuk, lebegjen Isten áldása az irod. iskola s ennek minden egyes tagja felett; haladjon ezután is nagynevű elődei nyomán s ne tévessze soha el szem elől szellemi haladásának félszázados lobogóján díszlő s egy félszázad zivatarteljes lefolyása alatt rendületlenül megőrzött, s mindenha tettleg is érvényesített eme jelszavát: Istenünk és Hazánkért! Faxit Deus! *Zlamál Agost*, az erd. papnövendékek szal. sz. Ferenczről nevezett irodalmi iskolájának ez idej elnöke.

— **Felhívó!** Dr. Germanus Koustantin: „Reformatorenbilder” c. munkája elfizetésére magyar szövegben. Az európai sajtó szélteben magasztalta, napi lapjaink ismertették, kivonatokat is közöltek ezen mondhatni pártatlan műből s így fel vagyunk mentve annak beható ismertetése, kritikálása alól.

A kath. sajtó egyhangulag a világirodalom legkitű-

nőbb remekei mellé állítja. Megtanuljuk e könyvből ismerni a kath. reformatórokat: Nagy sz. Gergelyt, Canisi sz. Pétert, Borromei sz. Károlyt, Paulai sz. Vincét. A kath. reformatio szentjei közül: Istenes sz. Jánost, Xaveri sz. Ferenczet, Kalazanczi sz. Józsefet, Loyola sz. Ignácot, Szal. sz. Ferenczet és másokat, . . . ezek mellett megtanuljuk ismerni Luthert is . . . Nem ráfogások, nem alap-talan vádak azok, melyekkel a szerző Luther ellen küzd, hanem történeti tények, melyeket kutfőkkel bizonyít. Ezeknek száma óriási. 462 jegyzetben kétszer annyi kufőt idéz. Kimeríti azon kor irodalmát és így nélkülözhetlenné válik ezen mű azokra, a kik a történelem iránt csak némileg is érdeklődnek, megbecsülhetlenné azokra, a kiknek hivatásuk Luther tévelyeit megdönteni, szükségessé minden katolikusra, hogy az ellentétort e könyv előmutatása által elnémitsa, mert a „nagy” Reformator fölött hangoztatott panegyrikumokra mint égbekiáltó hazugságokra, jelen mű minden lapja rásüt a bélyeget. Ajánljuk e művet mindenkinek, ajánljuk józanul gondolkodó Luther követőinek figyelmébe is, mert lehetetlen, hogy ily begyöző érvek láttára meg ne ismerjék az igazi reformatórokat s azok példája után ne induljanak. A mű 1884. év márczius havában fog megjelenni. Ára — az eredetiben 21 ívre terjedő műnek — 2 frt. Segédlelkész, papnövendék és tanító urak 1 frt 50 kron szerezhetik meg. Hogy a nyomtatandó példányok száma iránt magamat tájékozhassam, kérem a megrendeléseket levelező lapon f. é. december hó végeig alulirotnál eszközölni. Nagyszombat, 1883. Karácsonyhava 4-én. *Dr. Komlóssy Ferencza*, bölcsészettudor, okl. főgym. tanár, a nagyszombati érsz. szék jegyzője, a „Népnevelő” c. lapok szerkesztője.

— **A kath. theol. folyóirat** ügyében Felhívás. Isten segítségével a jövő évben is folytatni ohajtjuk ezt a, régi közkívánattól várt, és az eddigiekből ítélve meglelgedéssel és tetszéssel fogadott irodalmi vállalatot, melynek Magyarország papsága lelkeséből alakult diszes olvasóközönsége szellemi és anyagi támogatásával sikerült megalapításáról immár megkönnyebbült lélekkel s hálattal szívvel Isten iránt mondhatjuk el a római éposz atyjával; tantae molis erat . . . condere! A nyomtatandó példányok száma iránti tájékozás végett, minthogy az eddigi t. előfizetőkre, mint lapalapító közönségre, mely iránt hálánkat régi szokás szerint talán becses névsoruk közlése által is lesz alkalmunk még leróni, okvetlenül számítunk, egyelőre csakis azon t. paptársak számát és névsorát ohajtjuk összeállítani, kik a folyóiratot némi kedvezményenl kívánják megszerezni. Miután i. t. áldozópap társainknak egyedül azzal a kedvezményenl szolgálhatunk, ha a folyóiratot nekik stipendiumok fejében adjuk, ezennel kijelentjük, hogy azoknak a nevét, kik a folyóiratot eddig e czimen kapták vagy azt jövőre nézve kikérték, a jövő évre is bejegyzettnek tekintjük. Ha mások is ohajtanak e kedvezményben részesülni, legyeenek szivesek a szerkesztőséghez fordulni. Előfizetést lehetőleg csak egész évre kérünk, 5 frtjával. A tiszteendő nővendékpapoknak; kik tömeges pártolás által dicséretes és örökre emlékezetes részt vettek e fővárosi Kath. Theol.

Folyóirat alapításában, ezután is lészállított áron adjuk a folyóiratot, és pedig ezentul 5 frt helyett 3 frtért. Föltétel marad az eddigi, t. i. egy-egy intézetből legalább tiznek kell együtt jelentkezni. Csakis ily tömeges pártolás mellett lehet érteime az oly tetemes kedvezménynek, melyben az egyház reményeit a K. Th. F. részesíti. Midőn még t. munkatársainknak nyilvánosan forró köszönetet mondunk, kérjük t. paptársainkat, főleg a f. esperes urakat, kiknek általában több alkalom nyilik paptársaikkal érintkezhetni: sziveskedjenek a Theologiai Folyóiratot, mely a legnemesebb ügynek, a magyarországi kath. papság tudományos művelődésének és hírnövének áll szolgálatában, kerületök, illetőleg ismerőseik körében terjesztieni. Budapesten, 1883, decz. 4-én. Dr. Breznay Béla, egyetemi tanár, szerkesztő. (Stáció-utca 55. sz.)

— **Ertesítés.** Midőn ezennel Jézus Szive tisztelőinek bocsés tudomására hozom, hogy „Jézus szentséges Szive hírnöke”-nek szerkesztését átvettem, bátorodom egyszersmind kegyes pártolásukat kérni. — A folyóirat 1884-ben Kalocsán jelenik meg; ára egy évre 1 frt 50 kr. Tóth Miko, Jézus társaságának tagja.

— **Előfizetési fohívás** Magyarország legnagyobb, legtekintélyesebb s egyetlen reggel megjelenő politikai, társadalmi és közgazdasági kath. napilapjára, a „MAGYAR KORONA”-ra. Lapunk január hó elsejétől a következő főttelek mellett rendelhető meg: Negyedévre 5 forint. Félévre 10 forint. Egész évre 20 forint. A szűkebb ellátásuak lapunkat 16 frtért is megkaphatják, sőt valóban szegénysorsu tanítók és vidéki segédlelkészek különös kedvezményképen olcsóbban is megrendelhetik, ha e végett kiadóhivatalunkat levélben megkeresik. A kiadó-iroda a t. a. l. Budapest, Fereenczick tere. Athe-naeum-épület. Szerkesztőségi iroda Sugár-ut 49.

— Megjelent s beküldött: a) „Jézus szent Szívének hírnöke.” Szerkeszti s kiadja Molnár János, cz apát és komáromi r. kath. lelkész. XVI. évf. deczemberi füzet. Tartalom: 1. A szerkesztő búcsuzása. 2. Szerkesztői bekezdés. 3. A buzgalkodók érzülete. 4. Meghallgatott imák. 5. Deczemberi imaszándék: Igaz hazaszeretetért. 6. Elismervények az e folyóiratban gyűjtött összegek átvételéről. Mintán e jeles folyóirat vezére beallott köznarcosnak, az előfizetési díjak 1884-re (1 frt 50 kr.) az új szerkesztő-kiadóhoz: (Tóth Miko. Kalocsa, Pestmegye) küldendő k.

b) „Uj Magyar Sion.” Szerkeszti Zádory János. XIV. évf. novemberi (107) füzet. Tartalom: 1. Az oltárszentesség és a bölcsészet. Dr. Petheő. 2. A Luther-ünnepélyhez. Dr. Petheő. 3. Uti emlékek Olaszországból. Gr. 4. Schaller hexameron magyarzata. Halász Agost. 5. Irodalom és művészet. 6. Vegyesek. Előfizetési díj egész évre 6 frt.

c) „Szemie,” vegyes tartalmu heti lap. Szerkeszti s kiadja gróf Kreith Béla. I. évf. 1-ső szám. Tartalom: a. A szerkesztőség beköszöntője. b. Főrendnázunk s a magyar nemesség. c. Megyei tisztújítási mozgalom. d. Politikai hírek. e. Irodalom. f. Sport. g. Közgazdaság. h. Heti szemle. Ezen elegáns kiállítású, gazdag s változatos tartalmu, csinos képekkel illusztrált hetilap előfizetési ára negyedévre 2 frt 50 kr.

d) „Szerelmi dalok” Énekhang, és zongorára írta Vágvolgyi Béla. 1-ső füzet. Ára 1 irt. Megrendelhető Nagyszombatban, az „Olcsó zeneművek” kiadóhivatalában. Tartalom: 1. Egy nagy bu nyomja — — — 2. Galamb szállott a torony tetőre — — — 3. Ne tudd te meg — — — 4. Szomorú fű buslakodik — — — 5. Holdvilágos szép estén — — — 6. Szól a harang — — — 7. Nem gondolok a világon senkire — — — 8. Tó közepén bokorsás — — — 9. Ne bíztas, ne bíztass — — — 10. Ide

kis lány — — — Ajáljuk ezen csinos kiállítású s érdekes tartalmu gyűjteményt zenekedvelő olvasóink bocsés figyelmébe.

e) „A magyar nemzeti irodalom kiváló termékeinek jegyzéke” 1884-re. Kiadja Lampel Róbert Budapesten.

f) „Látszerészet és mértani árjegyzék,” kiadja Hartmann K. T. (Budapest, váciutca 27-ik szám). Kiadó előszavában föleliti, hogy a „Calderoni és Társa”-féle, jönevű budapesti cégnek 7 és fél évig volt vezetője. A kinek szemüvegre van szüksége, az bátran megrendelheti — — zen árjegyzéket, me ly sűrűn nyomott 64 oldalra terjed, a többit aztán 6 lássa.

— Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében Budapest a nemzeti színház bérházában, megjelent a magyar általános levelező 9-ik füzete. Szerkeszti Knorr Alajos. E füzetben folytatja a szerző a kereskedelmi levelek ismertetését nevezetesen közli a pénzküldés és behajtásra vonatkozó leveleket, a hitel és váltó ügyekben leveleket és a hitel és végűvekre vonatkozó leveleket, ezekután ismerteti a fuvarleveleket rakjegyeket és értekezik a váltó levelekről, azok kellékeiről és nemeiről, egyszersmind kellő számú nemesak magyar, de német, francia és angol példákat is hoz. Az után áttér a levélké — Billeto — ez levelezőlapok ismertetésére, mind kétneműekből számos példákat is közöl. Ezt követve értekezik a táviratokról, ismerteti a táviratok különböző nemeit, a táviratok kellékeit, a távirás jeleket; közli azon szabályokat, melyek a táviratok czimezésére, a táviratok szövegezésére vonatkoznak és egyszersmind távirati mintákat is közöl. Végre értekezik a hirdetésekéről, azok különböző nemeiről és felvilágosításul a családi viszonyokra vonatkozó hirdetési példákat hoz. E tartalmas füzet ára 30 kr. Ugyanezen szerzőtől és kiadónál megjelent Öntügyvéd közhazsnu című mű füzetekben, félkötetekben és egy kötetben is kapható.

Napi események köréből.

— Püspök urunk ó nmlga f. hó 14-én délbén a fővárosból székhelyére szerencsésen visszaérkezett.

— **Értesítés.** Mai számunkhoz t. olvasóink részére postai utalvány van mellékelve, hogy részint előfizetési kötelezettségük, részint némely hátralékek leróvását annál könnyebben és czélszerűbben eszközölhessék. Tisztelettel kérjük tehát szives olvasóközönségünket, hogy a kézhez vett utalványokat, az ott feljegyzett összegek kíséretében mihamarabb visszaküldeni s így bennünket az anyagi gondoktól a mennyire lehetséges fölmenteni kegyeskedjenek. A pontos fizetés minket azon kellemes helyzetbe fog juttatni, hogy lapunkat külsejére nézve is beltartalmának megfelelő díszes külalakban fogjuk közre bocsájthatni, a mi az ügynek mindenetre csak előnyére fog válni, mit tehetőségün szerint eszközölni mindnyájunknak ugyszólva erkölcsi kötelessége kell, hogy legyen. —

— **Jelentés.** Van szerencsém a tisztelt olvasó közönségnek tudomására hozni, hogy alólírott nál 50 példány letéteményezve van Blot atyának „Tul a siron ismét meglátjuk egymást” című kitünő és Tenge jeles tollával magyarított füzetkéjéből, mely példányonkint rendkívüli lészállított áron **35 krért** megrendelhető. Nem különben alólírott nál még mindig kapható és pedig a már ismert kedvezményes áron Molitor Vilmosnak ugyan alólírott által magyarított „A friedlingeni káplán” című jeles oktató beszélve és pedig példánya bérmentesen szállítva **40 krért**

Melléklet a »Közművelődés« 1883. évi 53. számához.

vagy erga **2 Sacra**. Mindkét művecske igen alkalmas karácsonyi vagy újévi ajándéknak. — Megrendelések legjutányosabban póstai utalvánnyal, vagy aki erga Sacra kívánja, levelező lapon eszközölhetők. Tisztelettel Gyulafehérvárt, 1883 decz. 5-én, **Dr. Tódor József** tanár. —

— **Ertesítés.** Az erd. rom. kath. irodalmi társulatnak tagjai és előfizetői közül még mindig 180-an vannak hátralékban tagdíjaik vagy előfizetési díjaikkal. A kötelezettség teljesítésében való ezen közönyösség a társulatnak jelentékeny károkat okoz s azért az alapszabályok 7. §-a értelmében mindazoknak, kik deczember 20-ig kötelezettségüknek eleget nem tesznek, póstai megbízás fog küldetni s esetleg, a mi nagyon sajnós lenne, a beperlés fog igénybe vétetni. Gyulafehérvárt 1883. nov. 16. A társ. pénztár hivatala.

— K ö s z ö n e t t e l v e t t ü k a k ö v e t k e z ő m e g h í v ő t : Az alsófehérmegyei tanító-egyesület marosújvári járási köre a „Magyarországi tanítók árvaháza“ javára M. Újvárt 1883. évi decz. 15-én az „intézkedő“ termében táncvizsgálommal egybekötött zeneestélyt rendez, melyre a t. „Közművelődés“ szerkesztőségét a kör nevében tisztelettel meghívja a rendezőség. — Az estély műsorozata: 1. Arie et Finale „Lucia di Lammermor“, előadja a helyi bányász zenekar. 2. Felolvasás, tartja Derzsi Jenő ur. 3. Tilinkójáték zenekisérettel („Sir a szívem, sir a lelkem.“ „Hej de nehéz a gyászruhát viselni.“ „Hogyha tudnám, hogy te nem szeretsz.“) Előadva Desewff k. a. által. 4. Rondo Brillant, Weber-től zongorán előadja Blaska Gizella k. a. 5. Három a daru, Tompa Mihálytól, szavalja Barabás Lajos ur. 6. Grand Polonaise, C. M. Weber-től zongorán és hegedűn előadják Lippner J.-né ő nagysága és De Ada József ur. 7. „A haldokló ágya mellett“, alkalmi költemény írta Fülei Sz. Lajos, szavalja Luka Ilona k. a. 8. „Ich wollt meine Lieb. . .“ Mendelssohntól duette; előadják J.-né ő nagysága és Lippner J. ur. 9. Duette „Lucretia Borgia“ ból, előadja a bányász zenekar.

— J é z u s K r i s z t u s v a l ó d i s z ü l e t é s i é v e . Ma már csaknem az összes szentírásmagyarázók által elfogadott nézet, hogy az üdvözítő születése a 749-ik esztendőre esik Róma építetése után, és hogy a közönséges keresztény idősámítás 5 évvel később kezdődik s így a nemsokára beköszöntő 1884. év helyett 1889-et kellene tulajdonképen írnuunk. — Kiviláglék ez ugyanis a legnagyobb valószínűséggel a Szentírásnak ide vonatkozó helyeiből, ha azokat az ott említett események alapján a világtörténelemmel figyelmesen összevetjük. — De a kérdést véglegesen mégis csak a legújabb időben fötalált néhány jelentéktelen pénzdarab, melyeket Herodes Antipas, a nagy Heródes fiainak egyike veretett, oldotta meg. Ha ugyanis Herodes Antipas, mint e pénzdarabok egyikének felirata mondja, a Krisztus utáni 40. évben kormányzásának már 44-ik évében volt, ugy a keresztény idősámítás előtt 4 évvel kelle kormányzását megkezdenie s atyjának Herodesnek a keresztény számítás előtt szintén 4 évvel kelle meghalnia. Ez pedig nem más, mint Róma építése

után a 750-ik év, miután a keresztény idősámítás Róma építése után a 754. évet veszi föl, mint Krisztus születésének évét. Minthogy pedig Herodes Krisztus születésének második évében, (V. ö. Máté II. 20.) és pedig Flavius József szerint kevéssel husvét előtt halt meg: világos, hogy Jézus Krisztusnak Róma építése után a 749-ik évben kellett születnie, és pedig a legrégebb hagyomány szerint deczember 24 és 25-ike közötti éjjel.

S z t. I s t v á n t á r s u l a t d e c. 13-án tartott vál. ülése. Elnökölték: gr. Cziráky János tárnokmester és dr. Tárkányi Béla apátkanonok, társ alelnök. Gr. Cziráky János elnök, ki ősz óta a társulat választmányi üléseiben egyéb elfoglaltsága miatt részt nem vehetett, meleg szavakban üdvözölte az igazgató választmányt. — Annak jelentése után, hogy a mult vál. gyűlés jegyzőkönyve hitelesített, társ alelnök bemutatta „A nagykárolyi gróf Károlyi család oklevéltára“ II. kötetét, melyet gr. Károlyi Tibor volt szives a társ. könyvtár számára megküldeni. — A becses ajándék hálás köszönettel fogadtatván, annak levélben való kifejezésére a társ. alelnök kéretett fel. — A bpesti kiállítás bizottság felszólítván a Sz. István Társulatot, hogy az 1885-ki országos kiállításban résztvegyen és versenyképes kiadványainak bemutatása által a bizton remélt sikerhez telhetőleg hozzájáruljon: a választmány elhatározta, hogy kiadványaival a kiállításban részt vesz, s az eziránti intézkedéssel az igazgatóságot bizta meg. — Társ. alelnök előadta Moháry Gyula varból plébánosnak a népközlők és népkönyvtárak számára készitendő olvasmányok kiadása iránti indítványát, mely véleményadás végett irodalmi bizottsághoz tétetik át. — A társ. igazgató jelentette, hogy néhai Katona László rendőri plébános a győri egyházmegyéből a társulatnak husz forintot, néhai Gagóczy Ferencz perkátai plébános a székesfehérvári egyházmegyéből száz forintot adományozott. E hagyományok már be is küldettek s a társulat pénztárba beszolgáltattak. — Jelentetett továbbá, hogy Zsolcs András hadikfalvi lelkész Bukovinából, — Téglás Gábor dévai állami főreáliskolai igazgató, Barinka Károly tótprónai plébános urak köszönő leveleket irtak a szegény tanulók számára adományozott könyvekért. Ingyen tanönyvekért szegény tanulók számára folyamodókra nézve a választmány megbizta az igazgatóságot, hogy a folyamodókra kérvényeit a társulat tehetsége szerint teljesítse.

A folyó évi október tizenegyedik választmányi gyűlés óta husz új tagok léptek a társulatba. — A pénztárnoki kimutatás szerint folyó évi január 1-től deczember tizenharmadikig a bevétel volt 84,854 frt 62 kr, — a kiadás 83,344 forint 94 krajczár — e kiadás közt helyet foglalnak a kamatra kiadott tőkepenzek: 10,576 forint 26 krajczár. — Pénztári maradvány 1510 forint 68 krajczár. — A vaticani okmánytára ujabban érkezett adományok: Ipolyi Arnold püspöktől 125 frt — Fraknoi Vilmos apátkanonoktól 250 frt. Peitler Antal püspöktől 250 frt. Német József püspöktől hatvan forint, Mihálovics József bibornok-érsektől 200 frt.

— Gr. S é c h é n y i I s t v á n é l e t r a j z a . A „Magyar Helikon“ eme hiánypótló vállalat magyar nemzeti irodalmunkban, az épen most megjelent fuzettel hazánk jeles

Államférfiai életrajzainak közlését kezdette meg. Az első helyet itt méltán gr. Séchényi István a legnagyobb magyar foglalja el. Életrajzát Kerékgyártó Árpád jeles történetírónk írta meg. Séchényi István a 19-ik század első felében a magyar civilisatióknak legtevékenyebb tényezője, az önálló politikai irodalomnak legtermékenyebb munkása, összes átalakulásunknak legfáradhatlanabb vezetője a néposztályok törvény előtti egyenlőségének első és legnyomonatékosabb indítványozója, a magyar nyelv diplomatiái polczra emelésének legbuzgóbb szószólója és az anyagi fejlődés leghathatósabb előmozdítója volt. — Megvagyunk győződve, hogy ezen csinos és izléses kiállítású mű (ára 80 kr.) a megérdemelt pártolásban fog részesülni. — A „Magyar Helikon“ eddig megjelent füzetei hazánk legnagyobb, legnemesebben érző költőinek 17 életrajzát tartalmazzák. Emez életrajzok mint teljesen befejezett egész két díszes kiállítású kötetben fekszenek előttünk. Egy-egy keménykötésű kötet ára 2 ft. 50 kr. Határozottan állíthatjuk, hogy eme vállalat irodalmunknak egyik érezhető hiányát pótolja. A legmelegebben ajánljuk tehát ezen, főleg az ifjúságnak igényeit szem előtt tartó vállalatot mindazon t. olvasóinknak, kik a közeledő karácsonyi ünnepek alkalmából hazánk serdülő nemzedékének komoly-ságra serkentő olvassmányul kedveskedni akarnak. — A mű vagy közvetlenül Stampfel Károly királyi udvari könyvkereskedése utján Pozsonyban, vagy bármely hazai könyvkereskedésben kapható.

— 1000 magyar népdal zongorára alkalmazva! A „magyar Dal-Album“, mely a magyar népdalok egyetemes gyűjteménye, 1884-ik januártól kezdve ismét megjelenik havi füzetekben. Ez lesz az ötödik kötet, mely a 801—1000 számú dallamokat tartalmazandja zongorára alkalmazva. Nemzeti dalaink ezen egyedüli népszerű kiadása a külföldön is sok ezer példányban van elterjedve, hazánkban pedig majdnem minden magyar érzelmű zenekedvelőnek hangjegytárában feltalálható. Bővebb ajánlgatását tehát fölöslegesnek tartjuk. Az 1884. évi folyam (vagyis az ötödik kötet) ismét 10, havonkénti füzetben jelenik meg, melyek egyenkint 20, tehát összesen 200 magyar népdallamot foglalnak magukban zongorára alkalmazva. Előfizetési ára egy évre (10 füzetre): 1 ft 8) kr. Felévre (5 füzetre): 90 kr. egyes füzet ára 25 kr. Beleértve a füzetek bérmentes beküldését is. Előfizetések legzérszerűbben postautalványon a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

— P á l y á z a t. A csikta-ploczai rom. kath. népiskolánál rendszeresített tanítónői állomás betöltése végett pályázat hirdettetik. Ezen állomás évi járandóságai: a) 300 forint o. é. mely összeg a község pénztárából havi részletekben fölvehető. b) természetbeni díszes lakás. c) tűzifa, a mennyi szükséges. Pályázhatnak rom. kath. vallású, tanképesítő okmányokkal bíró nők. A megválasz-

tottak kötelessége leendő a leányiskola I.—VI. osztályait vezetni, ugyszintén a nagyobbakat női munkákra is tanítani. — Az állandósítás csak egy sikeres próbaév után remélhető. Pályázók oklevéllel — keresztlevéllel — működésükről szóló bizonyítvánnyal felszerelt kérelmüket f. hó 24-éig a csikta-ploczai lelkészi hivatalhoz sziveskedjenek beküldeni. Az állomás 1884. jan. 1-én elfoglalandó. Cs. Taplócán, 1883. decz. 2-án. B á l i n t Lajos k. iskolaszéki elnök.

— A P á l y á z a t. Kászon-jakabfalvi rom. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött segédtanítói állomásra folyó évi Deczember hó 31-iki határnappal pályázat hirdettetik. Jövedelem: a) 120 frt. készpénz, előleges havi részletekben a községi pénztárból. b) 20 kalongya őszi (rozs) és 20 kalongya tavasz (zab) c) Ospora 4 ft 50 kr. d) Stóla 10 frt. o. é. e) 6 öl tüzi fa. Tiszteséges, két szobából álló lakás az iskola épületben, s egy kis veteményes kert. Folyamodók kellően felszerelt kérvényeiket a kijelölt határnapig hozzám küldjék be. Kászon-Jakabfalva 1883. évi Deczember 11-én. Császár Károly lelkész, iskolaszéki elnök.

HIRDETÉS.

BÉCS.
1883.
Ezüstérem

LEGALKALMASABB

Frankfurt
1-ső díj.

ÜNNEPI AJÁNDEK.

Kiállításokon 9-szer kitüntetett gyönyörűen éneklő

KANÁRI MADARAK

KAPHATÓK

KLEIN ÖDÖNNÉL — B.-CSABÁN

Szétküldés a legmesszebb eső vidékekre is, az élve megérkezés iránti jótállás mellett.

➡ Árjegyzékek ingyen és bérmentve. ➡

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA. FABIAN SANDOR. GIDÓFALVY GERGELY. STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorssajtóján (Lövy B.-nál) Gy.-Fehérvárt.